

หมอดินอาสา ตระหนัก รักษา สร้างดินดี

มีมาตรฐาน ต้นแบบความยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน จัดตั้งโครงการหมอดินอาสาขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 และคัดเลือกเกษตรกรที่มีความโดดเด่น มีจิตอาสาเข้ามาดำเนินงานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินในการแก้ปัญหา พัฒนาศักยภาพที่ดินอย่างรวดเร็ว และทั่วถึง โดยทำหน้าที่เป็นตัวแทนกรมพัฒนาที่ดินในการเผยแพร่ข่าวสาร ถ่ายทอดความรู้การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดิน และน้ำ และการบริหารจัดการดินที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีหมอดินอาสาอยู่ทั่วประเทศ 77,820 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2567) ซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งใน และต่างประเทศ

หมอดินอาสาต้นแบบทำเกษตรผสมผสาน ปลูกป่าเพิ่มคาร์บอนเครดิต

นายสนธิก์ ดำบรรณ หมอดินอาสาประจำตำบลแก้งเหนือ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปี 2567

5 แนวคิด ตระหนัก รักษา สร้างดินดี มีมาตรฐาน

หมอดินสนธิก์ ดำบรรณ มี 5 แนวคิด ในการทำการเกษตร ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

มีพื้นที่ทำการเกษตร 72 ไร่ แบ่งพื้นที่ (1) นาข้าว 35 ไร่ (2) พืชผสมผสาน 1 ไร่ ปลูกต้นแค มะเขือ พริก (3) ปลูกหญ้าแฝก และหญ้าเลี้ยงสัตว์ 5 ไร่ (4) ไม้ป่า 23 ไร่ ปลูกต้นยางนา ต้นประดู่ ต้นพะยุง (5) สระน้ำ บ่อน้ำพอเพียง 5 ไร่ (6) โรงเพาะชำกล้าไม้ 1 ไร่ (7) ที่อยู่อาศัย และศาลาเรียนรู้อีกรวม 2 ไร่

1. รู้ปัญหาในพื้นที่ ดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยมี 2 หน่วยชุดดิน คือ ชุดดินเขมราฐ (Kmr) กลุ่มชุดดินที่ 37 ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5) และชุดดินบุณฑริก (Bt) กลุ่มชุดดินที่ 17 ปฏิกิริยาดิน เป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง (pH 5.0 - 6.0)

2. ศึกษาหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ โดยปรึกษาหาความรู้จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ดินด้วยชุด Test Kit ปลูกปอเทือง ไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด ผลิตปุ๋ยหมักด้วยผลิตภัณฑ์สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากผลิตภัณฑ์สารเร่งซูเปอร์ พด. 2 และสารควบคุมแมลงศัตรูพืช พด.7 แทนการใช้สารเคมี ขุดบ่อพอเพียง บ่อน้ำในไร่นา เพื่อกักเก็บน้ำ ปลูกหญ้าแฝกรอบบ่อเพื่อป้องกันพังทลาย

3. คิดค้น "การทำงานคือการเรียนรู้ และวิจัยไปในตัว" ใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทำปุ๋ยหมัก 4 สูตร ได้แก่ ใบหญ้าแฝก ฟางข้าว ผักตบชวา กากมันสำปะหลัง น้ำหมักชีวภาพ 5 สูตร ได้แก่ หอยเชอรี่ ปลา ผลไม้ รกหมู และฮอร์โมนไข่ ที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด

4. วางแผนเป็นระบบ ตรวจดินสม่ำเสมอ มีปฏิทินการเพาะปลูก และวิเคราะห์ดินด้วยชุด Test Kit เพื่อจัดการดินให้เหมาะสม

5. สร้างเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ รวมกลุ่มวิสาหกิจศูนย์เพาะชำกล้าไม้เศรษฐกิจเขมราฐธานี มีกิจกรรมร่วมกับวิสาหกิจอินดี ออร์แกนิกฟาร์ม เพิ่มการกักเก็บคาร์บอน ในรูปคาร์บอนเครดิต เป็นต้นแบบทำเกษตรสู่ชุมชนคาร์บอนต่ำในอนาคต สวนดีกดำบรรณ เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ตำบลแก้งเหนือ อำเภอเขมราฐ ปี 2566 มีผู้เข้ารับบริการกว่า 500 ราย มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรกับต่างประเทศ

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2567 เรื่อง "ใส่ใจมาตรฐาน ตรวจวัดจัดการ ดินดียั่งยืน"

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมอดินอาสาต้นแบบปลูกผักยกแคร่ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นายดิน หะยิมะแซ หมอดินอาสาประจำตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ สาขาการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รางวัลที่ 2 ประจำปี 2567

มีพื้นที่ 4 ไร่ พื้นที่ปลูกผักบนแคร่ ผักกางมุ้ง ได้แก่ คะน้า กวางตุ้ง ผักสลัด กวางตุ้งฮ่องเต้ ผักกาด พืชหมุนเวียนระหว่างร่องมะพร้าว ได้แก่ ข้าวโพด มะเขือ ถั่วฝักยาว แตงกวา กระจับปี่ พืชสมุนไพรต่าง ๆ และมันเทศ

5 แนวคิด ตระหนัก รักษา สร้างดินดี มีมาตรฐาน

หมอดินดิน หะยิมะแซ **“จับแต่งหน้า จากคนไม่สวย..ให้เป็นคนสวยได้ แล้วดินที่เสื่อมโทรม ดินจะปรับปรุงให้มันดีขึ้นมาให้ได้เช่นกัน”** โดยมี 5 แนวคิด ในการทำการเกษตร ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. รู้ปัญหาในพื้นที่ เป็นชุดดินบาเจาะ กลุ่มชุดดินที่ 43 ดินทรายลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายหรือดินทรายปนดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขนาดแกลบน้ำ

2. ศึกษาหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ ปรีกษาเจ้าหน้าที่ วิเคราะห์ดินด้วยชุด Test Kit ปลูกปอเทือง ไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด ผลิตปุ๋ยหมักด้วยผลิตภัณฑ์สารเร่งซูปเปอร์ พด. 1 ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากผลิตภัณฑ์สารเร่งซูปเปอร์ พด. 2 และสารควบคุมแมลงศัตรูพืช พด.7 แทนการใช้สารเคมี

3. คิดค้น นำเปลือกมะพร้าวผลิตเป็นกระถางปลูกต้นไม้ และใช้ฟางข้าว และกาบมะพร้าวคลุมดิน ใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ

อัตราส่วนที่ผลิตปุ๋ยหมัก คือ เปลือกมะพร้าวสับ 10 กิโลกรัม มูลไก่แกลบ 2 กิโลกรัม และสารเร่งซูปเปอร์ พด.1 จำนวน 1/4 ของ กลีบกองทุก ๆ 7 วัน หมักไว้ 45 วัน นำไปผสมดินปลูกในแปลงในอัตรา 10 กิโลกรัมต่อแคร่ (ขนาดแคร่ 1.2 X 6.0 เมตร)

อัตราส่วนผลิตน้ำหมักชีวภาพ คือ ผักบุ้ง แตงกวา สับปะรด อัตรา 40 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 กิโลกรัม สารเร่งซูปเปอร์ พด.2 จำนวน 1 ของ หมักได้ 50 ลิตร หมักไว้ประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ นำน้ำหมักชีวภาพมาผสมน้ำในอัตราส่วน 1 : 200 ลิตร

4. ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ติดตาม วางแผน โดยมีการวิเคราะห์ดิน เพื่อปลูกพืชได้เหมาะสม นอกจากนี้มีการวางแผนการปลูกพืช ปลูกผักกางมุ้ง และผักยกแคร่ สร้างรายได้ตลอดปี มีตลาดรองรับ มีการแปรรูปเป็นผงผัก ผสมในคุกกี้ เพื่อให้เด็กในพื้นที่ทานคุกกี้เพื่อสุขภาพ

5. สร้างเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ มีการสอนในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น กระดัง ตำรับรักชนิดิน พื้นที่การเกษตรเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ปี 2566 มีผู้เข้ารับบริการกว่า 300 ราย แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรทั้งใน และต่างประเทศ

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2567 เรื่อง **“ใส่ใจมาตรฐาน ตรวจวัดจัดการ ดินดียั่งยืน”**

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมอดินอาสาต้นแบบปลูกหญ้าแฝก ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นายสนิก ขาวป่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ สาขาการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รางวัลที่ 3 ปี 2567
มีพื้นที่ 65 ไร่ ปลูกส้มโอ กล้วย มะนาว ลำไย มะขาม ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และไม้ใช้สอย

5 แนวคิด ตระหนัก รักษา สร้างดินดี มีมาตรฐาน

1. รู้ปัญหาในพื้นที่ ดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ โดยดินคล้ายชุดดิน เขาพลองที่เป็นดินร่วนละเอียด (KpG-fl) กลุ่มชุดดินที่ 35 เป็นชุดดินกลางดงที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเหนียว ความลาดชันร้อยละ 2-5 (Kld-clB) กลุ่มชุดดินที่ 31

2. ศึกษาหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ ปรึกษาเจ้าหน้าที่ ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน วิเคราะห์ดินด้วยชุด Test Kit ปลูกปอเทืองไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด ผลิตปุ๋ยหมักด้วยผลิตภัณฑ์สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากผลิตภัณฑ์ สารเร่งซูเปอร์ พด. 2 และสารควบคุมแมลงศัตรูพืช พด.7 แทนการใช้สารเคมี

3. คิดค้น ปลูกหญ้าแฝกร่วมกับไม้ผล ปลูกแบบวงกลมตามคำแนะนำทางวิชาการ ปลูกแบบสี่เหลี่ยมเพื่อสะดวกในการจัดการดูแลรักษาหญ้าแฝก การปลูกแบบครึ่งวงกลม หรือพระจันทร์เสี้ยวจะใช้ในพื้นที่ลาดเอียง

หลังจากปลูกหญ้าแฝก ร่วมกับการปรับปรุงบำรุงดินด้วย สารเร่งซูเปอร์ พด.1 ผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซูเปอร์ พด.2 ผลิตน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซูเปอร์ พด.3 ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช สารเร่งซูเปอร์ พด.7 ผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช ผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง สูตรกรมพัฒนาที่ดิน สารเร่งซูเปอร์ พด. 13 ไมคอร์ไรซา สำหรับข้าวโพด ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น แก้ไขเรื่องดินต้นได้อย่างดี

4. ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ติดตาม วางแผน มีการวางแผนการผลิต ติดตามความอุดมสมบูรณ์ของดินนอกจากนี้ มีการแปรรูปผลผลิต และสินค้าจัดจำหน่ายในชุมชน และตลาดออนไลน์

5. เชื่อมโยงเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ พื้นที่การเกษตรเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีผู้เข้ารับบริการปีละไม่ต่ำกว่า 500 ราย แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรทั้งใน และต่างประเทศ

เรียบเรียงข้อมูล : กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน ออกแบบ : สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2567 เรื่อง "ใส่ใจมาตรฐาน ตรวจวัดจัดการ ดินดียั่งยืน"

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์